

«Quan crees art, hi ha moments que et connectes amb l'essència de l'home»

Les entitats membres de la Federació d'Ateneus es troben en un moment complicat derivat de la crisi sanitària que travessa el país. Moltes entitats estan patint les conseqüències derivades de la crisi i això afecta directament el món de la cultura, i més concretament el món de l'art. Tot i ser un moment estrany i difícil a parts iguals, els ateneus s'esforcen per seguir jugant el paper de nexes socials i culturals de manera transversal i intergeneracional. Per poder fer una anàlisi global de la situació actual, hem reunit quatre membres de diferents ateneus que ens ajudaran a fer una radiografia de l'estat de salut del món ateneístic, aproximadament un any després que comencessin les restriccions. Els convidats han estat en Joan Casellas, artista i membre de la Unió Escaulenca, en Ramon Mir, pintor i conservador de l'Ateneu Barcelonès, la Patrícia Linares, presidenta de la Societat L'Amistat de Cadaqués, i la Divina Drudis, presidenta del Cercle de Belles Arts de Lleida.

Text: Nil Cervera

Instant de la tertúlia feta online

M'agradaria començar pel principi, presenteu-vos una mica, qui sou, de quina entitat veniu, etc.

Joan: Soc artista i membre de la Unió Escaulenca, poble petit de l'Empordà. La societat justament ha entrat aquest any a la FAC i estem molt contents, perquè ha suposat una injecció de motivació i ens ha ajudat a revifar.

Ramon: Tinc el càrrec de conservador de l'Ateneu Barcelonès, i soc pintor. A l'Ateneu tenim uns testimonis artístics bastant importants. També soc col·leccionista i sempre m'ha interessat tot allò relacionat amb l'art.

Patrícia: Soc presidenta de L'Amistat de Cadaqués. Fa 9 anys que soc presidenta i he tingut una relació directa amb els detalls que implica gestionar obres d'art (triar, organitzar, conservar, difondre, etc.).

Divina: Soc presidenta del Cercle de Belles Arts de Lleida i pinto des de sempre. El cercle té 70 anys d'antiguitat. Tenim

Divina Drudis:

«Una de les coses que s'haurien de fer és habilitar espais on tenir les obres d'art ben catalogades i a l'abast de tothom»

una col·lecció d'art molt important, ja que a força d'anar celebrant concursos i entregues de premis hem anat acumulant obres diverses.

Què us va motivar perquè passéssiu a formar part del teixit ateneístic?

Joan: El meu cas és molt senzill, la Unió Escaulenca és l'única entitat de Les Escaules i, si vius allà, és l'única entitat que ens aglutina, que ens uneix. De fet em sembla que tothom que viu allà, o gairebé tothom, n'és soci. Al final es tracta de pertànyer a la identitat d'un poble.

Ramon: Jo he estat empresari i quan em vaig jubilar em vaig integrar a l'Ateneu Barcelonès, posteriorment vaig entrar a la Junta. D'altra banda, a mi la pintura des de sempre m'havia interessat, de fet vaig formar part de l'Agrupació d'Aquarel·listes. Aquesta implicació em ve perquè crec que l'art en general és un fet essencial a l'home i no tant a la societat, com ho hauria de ser, malauradament.

Patrícia: Quan jo era petita no hi havia el ventall d'activitats extraescolars que té la mainada avui dia, i era la Societat L'Amistat qui ofería cursos, tallers i activitats d'esbarjo (dibuix, escacs, sardanes, etc.). Així que la Societat ha format part del meu imaginari tota la vida. Quan em vaig fer gran, vaig passar a ser sòcia activa i posteriorment vaig començar a donar classes de manualitats a criatures. Així et vas involucrant cada cop més, formes part d'alguna junta i finalment vam decidir entre uns quants que fos jo la presidenta. Dedicuem alguns dels espais que tenim per a exposicions de tota mena

L'artista i presidenta del Cercle de Belles Arts de Lleida, Divina Drudis, creant un dels seus quadres

de manifestació artística i intentem que aquells artistes no tan coneguts tinguin un espai on mostrar la seva obra, tenint en compte que quan un artista comença potser el pas més difícil és donar-se a conèixer.

Divina: Jo soc presidenta des de fa un any. Abans era vicepresidenta. Per mi, personalment, pertànyer a la Federació és un afegit molt important, perquè sou gent que treballa molt i que defensa la cultura.

Com és veure que gràcies a l'activitat de l'ateneu, algú pugui fer visible el seu art i aconsegueixi cert èxit gràcies a vosaltres?

Joan: Els ateneus juguen un paper molt important perquè penso que mantenen el mateix esperit que quan es van fundar, que no és cap altre que donar cultura al poble en el sentit més ampli i poètic de la paraula. Perquè el món de la cultura, i l'art

Ramon Mir:

«Què és l'art? Una vegada ho vaig buscar a Internet i apareixien 120 definicions. Quan una cosa té 120 definicions, vol dir que realment no en té cap»

en particular, malauradament, es relaciona a vegades amb els diners, la part més lletja de l'art, però deixant-ho de banda, qualsevol manifestació artística, per mi, és una expressió de la societat. Des de la Societat Escaulenca, hem acollit artistes a cases del poble i hem fet visible el seu art, i el més positiu ha estat que s'ha creat una mena de vincle entre els artistes i el poble

d'una manera intergeneracional, és a dir, infants, adults i gent gran en són participants i així ho demostren. A més, intentem convidar tant a artistes que tot just acaben de començar la seva carrera, com a artistes consagrats, com la Fina Miralles.

Ramon: El nostre ateneu té una concepció més holística de la cultura, té 12 seccions: història, literatura, filosofia, etc. A l'Ateneu hem inclòs una sèrie d'obres de diferents disciplines i estils i intentem fer visible el màxim nombre d'artistes que podem, organitzant conferències, exposicions i altres actes, sobretot per transferir un interès cap a l'art a un públic que no hi està acostumat. Tot i això, el gran problema que trobem és la manca d'espai per donar visibilitat a tota aquella gent que ens agradaria.

Patricia: La nostra relació amb l'art és molt forta, hem hagut d'evolucionar i

A l'esquerra, Ramon Mir, membre de la Junta Directiva de l'Ateneu Barcelonès

la funció que tenia quan es va crear ha deixat de tenir sentit. Concretament, L'Amistat era una organització benèfica, però la sala d'exposicions ja té 30 anys de trajectòria i, per tant, hem acollit art de totes les disciplines i gustos. Quan un artista reconegut inclou a la seva biografia aquella exposició que va fer a L'Amistat, t'omple d'orgull haver estat partícip d'aquesta fita, de la mateixa manera que ens satisfà enormement donar-li visibilitat a aquella persona que no s'hi dedica, sinó que ho fa per amor a l'art. Com a entitat és molt gratificant formar part de la història de totes aquestes persones.

Divina: Igual que a l'Ateneu Barcelonès, a nosaltres també ens afecta la manca d'espai, ja que tenim el magatzem de l'entitat al límit. Una de les coses que s'haurien de fer, donat que les obres s'han de guardar en bones condicions, és que poguéssim disposar d'espais on tenir les obres ben catalogades

Joan Casellas:

«Gairebé tothom que viu a Les Escaules és soci. Al final és tracta de pertànyer a la identitat d'un poble»

i que estiguessin a l'abast de tothom. Evidentment, omple moltíssim com a membre d'una entitat poder donar visibilitat a tothom, però hem de triar i dir que no a obres que són magnífiques, per un problema logístic. Potser la solució és la creació d'una mena d'associació o museu on es puguin preservar i catalogar totes aquestes obres.

Què us sembla aquesta idea de crear una associació o un museu on es puguin emmagatzemar i mostrar obres d'art?

Joan: Per una banda sí, per l'altra no. Penso que els artistes hem de fer una selecció molt severa, perquè l'artista pinta per gaudir, però també ha de ser responsable de la seva obra en el sentit de no deixar una quantitat immensa de material que s'ha de preservar, amb tot el problema logístic que això comporta. Jo mateix he eliminat el 70% de la meua obra, però he procurat que el que deixo sigui manejable, perquè al final hi ha molts artistes i, si hem de mantenir i cuidar totes les obres de tots els artistes de Catalunya, no acabariem mai. Per tant, trobo interessant plantejar què es pot fer amb totes aquestes obres acumulades, però els artistes som els primers que ens hem de responsabilitzar de la nostra obra.

Ramon: Crec que el que dieu és molt interessant, perquè són dues postures diferents. El problema de la pintura és que és un art visual i, si esculls unes obres i

Joan Casellas, soci de la Unió Escaulenca duent a terme una 'performance'

deixes altres de banda, es perd l'itinerari històric de l'artista, es perd la seva evolució, així que d'alguna manera seria interessant no desfer-nos de cap obra.

Per una altra banda, nosaltres, a l'Ateneu Barcelonès, tenim 240.000 llibres i no tenim espai per a tots, així que hem llogat espais externs i comptem amb la col·laboració d'una xarxa de biblioteques que ajuda a superar el problema. Aquesta iniciativa que comenteu em recorda als magatzems GEPA, les antigues casernes de la Guàrdia Civil de Lleida on avui s'emmagatzemen llibres, així que potser una solució seria precisament aquesta, que la Generalitat s'encarregués de gestionar aquest espai o algun similar.

Patricia Linares:

«Conec la dedicació, el detall, l'amor amb que parla l'artista quan t'està presentant la seva obra i com és capaç de fer-te connectar amb ella»

El que passa és que, per sort, tenim molts artistes, i per tant moltes obres, així que potser aquí sí que s'hauria de fer certa selecció, però potser també seria una manera de fer exposicions temporals d'artistes contemporanis i de més

antics. Perquè al final, la pintura és una manera d'explicar la història de l'home i de la civilització, seleccionant les obres adequades, pots explicar qualsevol cosa, a vegades fins i tot millor que amb un llibre.

Per tant, crec que les institucions haurien de moure's per acollir l'obra, no dic de tots, però d'una gran quantitat d'artistes catalans, perquè hi ha moltes creacions de molta qualitat que es perden a l'oblit.

Patricia: Organitzar aquest hipotètic museu seria una fita molt interessant, però molt complicada. A escala d'entitat de poble, nosaltres cada dos anys fem una exposició amb un recull de les obres dels diferents artistes que han anat exposant al nostre ateneu i així les mantenim vives.

D'altra banda, estem començant una iniciativa que consisteix a cedir les obres a altres entitats que potser no tenen un tarannà tan artístic i que per tant no compten amb obres d'art al seu espai. Potser seria bona idea plantejar, mitjançant un conveni de col·laboració o de cessió d'ús, que es permeti que altres ateneus puguin acollir i fer un ús d'aquestes obres i així evitar el problema logístic de què parlàvem.

Quina opinió teniu de les mesures preses per l'Administració durant la pandèmia envers la cultura?

Joan: Crec que l'Administració s'ha vist superada, cosa que en part és comprensible donat que arreu del món estem veient que no se sap ben bé com gestionar la crisi, però des de la meua opinió, el que ha canviat a la segona onada és que s'ha tingut temps per prevenir-la i no s'han escollit bé les mesures de resposta. Els polítics s'omplen la boca de cultura quan volen parlar bonic i sempre fan referència

La presidenta de l'Amistat de Cadaqués, Patricia Linares, al seu despatx de l'entitat

a les grans figures culturals de la història, però a l'hora de la veritat, la cultura, i sobretot la part més artística d'aquesta, és el que menys compta i així s'ha vist amb la pandèmia. El que passa és que sembla que quan algú de l'àmbit cultural reclama drets o ajudes i es compara amb la gent que està patint als hospitals o que passa dificultats alimentàries, qualsevol demanda sembla ridícula o almenys sempre quedem arraconats. Això ha de canviar, perquè sembla que va per llarg i, si no, qui ho patirà serà la nostra riquesa cultural.

Ramon: Des del punt de vista dels mitjans, els problemes de la cultura que s'han escenificat han afectat sobretot el teatre i la música, és a dir, la representació. A nosaltres concretament ens ha afectat molt, perquè de fet l'Ateneu organitzava pràcticament tres conferències diàries. Ara no les podem fer, a causa de les mesures d'aforament. Estem parlant que el màxim de persones que han assistit a una conferència des que van començar les restriccions són 80, quan l'aforament normal és de 240. Això també es tradueix en baixes dels socis, és a dir, de 4.000 socis que érem, s'han donat de baixa més de 1.000.

El que s'ha posat de manifest és la incompetència d'aquells que haurien de solucionar les coses, que, tot i tractar-se d'una situació excepcional, ha deixat clar que la ineficiència ja venia d'abans.

Crec que una cosa és l'art i l'altre el mercat de l'art. L'art per guanyar-se la vida és impossible, les galeries d'art no venen res i això ja passava abans. L'únic agent que pot canviar la situació són els ens públics i de moment sembla que no estan per la labor. L'esperança que tinc, personalment, és que en un parell d'anys les coses tornin a ser com eren el 2019.

Patricia: Estem tots d'acord que els polítics s'han vist superats, però on s'han equivocat és posant-nos a tots els sectors culturals en el mateix sac, han tractat la cultura de manera generalitzada i no s'han aturat a mirar si cada tipus d'espectacle havia de ser necessàriament cancel·lat. Nosaltres hem intentat continuar mínimament amb l'activitat cultural i el que hem notat és que la gent ho troba a faltar, ja que l'ateneu forma part de la seva vida social i des del nostre punt de vista com a organitzadors de totes les activitats, ens ha suposat un revés important.

Divina: Nosaltres ho hem patit i ho patim molt. Primer per la incertesa i la desinformació que rebem per part de les autoritats, i segon perquè la gent té por. Hi ha bastant gent que ja ha marxat, n'hi ha d'altra que vol marxar i per exemple tenim una situació complexa amb la Coral, són gent gran i això ara mateix és un problema. Crec que els polítics no saben ben bé que han de fer i ho barregen tot. A sobre, alguns aprofiten les circumstàncies per guanyar vots per un costat o per l'altre. Jo, personalment, no sé quina postura he d'adoptar per aguantar i superar la situació, però caldrà paciència, això segur.

M'agradaria saber què penseu com a pintors, quan teniu un llenç en blanc al davant i heu de començar a pintar?

Joan: M'agradaria trencar un mite i és que mai es comença de zero, el zero no existeix perquè sempre hi ha alguna cosa. Encara que improvisis vas carregat d'idees anteriors, debats interns, de preocupacions, etc. A vegades em pregunten en què penso quan realitzo una performance i jo els dic que, pensar, no és que pensi concretament en res, el que sí que em passa pel cap són, per exemple, els llibres que he anat llegint últimament, els problemes de la vida quotidiana, coses

que et passen. El Miró, per exemple, feia una cosa molt bonica: abans de començar a pintar, dibuixava qualsevol cosa sense sentit al quadre i així ja no partia de zero.

Ramon: Bé, és que la pregunta a formular potser seria: què és l'art, oi? Una vegada ho vaig buscar a Internet i apareixien 120 definicions. Quan una cosa té 120 definicions, vol dir que realment no en té cap. El que jo puc dir és que el que he experimentat amb l'art, no ho he experimentat amb res més a la vida i mira que he viscut molts anys i m'han passat moltes coses, però quan et transportes per la matèria, per l'art, tens una sensació inexplicable, com si entressis a un torrent que et porta per on ell vol, una connexió sobrenatural. Hi ha moments que et connectes amb l'essència de l'home.

Patricia: Jo potser soc la menys artística dels quatre, però el que sí que conec és la dedicació, el detall, l'amor amb què parla l'artista quan t'està presentant la seva obra i com és capaç de fer-te connectar amb ella a partir de les seves explicacions sobre com ho va fer, què intenta evocar. El que tinc clar és que cadascú ho veu d'una manera i que cadascú plasma el que en aquell moment el mou per dins.

Divina: Estic d'acord amb en Joan, tens una idea i treballes amb aquest enquadrament, no veus el llenç en blanc. A mi, per exemple, m'agafa una sensació de tenir ganes d'arribar al taller i començar a dibuixar, així és com ho sento jo. Quan un llenç en blanc et crea un problema és perquè hi ha un termini concret per presentar-lo a algun marxant o per alguna cosa similar. Quan realment ho fas perquè en tens ganes i utilitzes les teves pròpies emocions per plasmar l'obra, mai suposa un problema aquest llenç en blanc o qualsevol altra manifestació artística per començar.